

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 35

Рівне – 2023

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 35. Рівне: РДГУ, 2023. 199 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м.Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, професор (м.Рівне)

Редакційна рада:

Давидюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Жарна Криштоф – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м.Жешув, Республіка Польща)

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м.Київ)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м.Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м.Чернівці)

Члени редколегії:

Галуха Любов – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м.Остріг)

Майзнер Роберт – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м.Ченстохова, Республіка Польща)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор (м.Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м.Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м.Київ)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 10 від 30 листопада 2023 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: Серія КВ №15857-4329Р

ISSN 2519-1942

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
Факультет історії, політології та міжнародних відносин РДГУ,
dekanat.fipmv@rshu.edu.ua <https://fipmv.rshu.edu.ua/>
© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

ISSN 2519-1942

9 772519 194006

УЧАСТЬ ПЛАСТУНІВ У СКЛАДІ УКРАЇНСЬКОГО ЛЕГІОНУ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ (1914-1918 РОКІВ)

Микола Романчук

Рівненський державний гуманітарний університет

Україна, 33027, м.Рівне, вул. Ст. Бандери, 12

e-mail: rmikola1879@gmail.com

ORCID 0009-0006-8213-3190

Руслан Пальчевський

Рівненський державний гуманітарний університет

Україна, 33027, м.Рівне, вул. Ст. Бандери, 12

e-mail: ruslan.palchevskyi@rshu.edu.ua

ORCID 0000-0003-0812-0731

У статті на основі опрацьованих джерел, розглянуто участь пластунів, що служили в лавах УСС, в боях Першої світової війни. Метою дослідження є з'ясувати внесок пластунів у перебіг військових дій на східному фронті Першої світової війни, а також оцінити їхню участь у Листопадовому Чині 1918 року. У ході проведеного дослідження було використано різні методологічні принципи та підходи, зокрема історико-порівняльний метод, за допомогою якого проводилося порівняння фактів, викладених у різних джерелах. Також застосовувалися методи критично-аналітичний та історико-системний.

Ключові слова: УСС, ПЛАСТ, чотар, сотня ЗУНР.

THE PARTICIPATION OF PLATOONS IN THE UKRAINIAN LEGION OF SYCHIAN SHIELDERS (1914-1918)

The article, based on the investigated sources and scientific works, examines the participation of Plast members, who served in the ranks of the USS in the battles of the First World War. The aim of the study is to find out the contribution of Plast members to the course of military operations on the eastern front of the First World War, as well as their participation in the November Uprising of 1918. In the course of the research, various methodological principles and approaches were used, including the historical and comparative method, which was used to compare the facts presented in different sources. Critical analytical and historical systemic methods were also used. The author concludes that the Plast Riflemen were distinguished by great bravery and courage during the battles, in which they took part, and made a significant contribution to the course of the November Uprising of 1918.

Key words: USS, PLAST, chotar, hundred ZUNR.

Виклад основного матеріалу. Скаутська організація Паст не була за своєю суттю та напрямкам роботи мілітарною організацією, але оскільки вона виникла напередодні Першої Світової Війни (1911 р.), це зумовило необхідність проведення військової підготовки серед членів скаутської організації. Даним напрямком діяльності Пласту, керував І. Чмола, який був одним, із трьох засновників скаутської організації та був членом товариства «Січ». Головною метою діяльності товариства «Січ» було проведення військової підготовки, щоб у майбутньому вони могли боротися за незалежність України. Навесні 1914 року, відбулося об'єднання Січі з іншими стрілецькими організаціями та створено легіон Січових стрільців. До його складу увійшли пластуни І. Чмола, П. Франко, Н. Гірняк та багато інших. 30 липня 1914 року, провід УСС, видає мобілізаційний наказ, відповідно до якого створюється мобілізаційний комітет у складі 4 осіб, двоє з них О. Степанів та І. Чмола є пластуна, останній став керівником даного комітету. Основним обов'язком комітету було формування бойових підрозділів УСС. Так, було сформовано першу сотню січових стрільців яку очолив, безпосередньо Іван Чмола, близько половини бійців даної сотні були пластунами. Ця сотня одразу вирушила до села Гаїв Львівського повіту [6, с. 51].

З пластового гуртка в Станіславові до лав Січових Стрільців вступили пластуни на чолі з своїми провідниками Т. Манюха, П. Ключа, О. Дяков. Вони обіймали посади старшого стрільця, вістуна та десятника у сотні А. Мельника, що входила до складу 1 полку УСС. Згідно із спогадів хорунжого Січових Стрільців та провідника пластового гуртка у Дрогобичі М. Мінчака членами УСС з Дрогобича стали пластуни: І. Кичун, Білінський, О. Думин, І. Чаповський, Я. Грех, С. Созанський, М. Стецюк, І. Марків, В. Дуцько, П. Яворський. Багато із них загинуть упродовж війни, що було зумовлено поганою військовою підготовкою частини пластунів. Проте, стверджувати, що у Пласті недостатньо приділялося уваги військовій підготовці не відповідає дійсності, оскільки пластуни досить швидко опанували військові навички. О. Тисовський наводить приклад пластуна Л. Копистянського, який загинув у ранзі офіцера, хоч і служив у лавах УСС короткий період часу. Під час Головних Четових Сходинах 1-го пластового полку ім. П. Конашевича-Сагайдачного 28 квітня 1918 року ім'я Копистянського було вписано в золоту книгу пам'яті та висловлено щирі співчуття батькам [7, с. 42]. З даного полку, стали відомими січовими стрільцями, наступі пластуни: Я. Гриневич, М. Левицький, М. Маренін, М. Чичкевич та ін. Після сотні І. Чмоли, було сформовано також сотні В. Дідушка, О. Семенюка та інших, у даних сотнях було багато пластунів, одним, із куренів очолював майбутній керівник Листопадового чину Д. Вітовський.

До УСС масово вступають пластуни віком 16 р. та старше, разом, із рядовими пластунами ряди січових стрільців поповнюють керівники гуртків: І. Чмола, П. Франко, І. Косак, М. Галущинський, Н. Гірняк, Д. Вітовський, О. Степанів, О. Яримович, багато з них перед початком війни здійснювали військову підготовку у пластових гуртках керівниками яких вони були. Так Н. Гірняк та М. Галущинський організували стрілецькі курси для пластунів гуртка в Рогатинській гімназії. Пластовий гурток з міста Станіслава, який очолювали Г. Будзиновський і Д. Вітовський у повному складі та споряджені прибули на збірний пункт у Стрию. [9, с. 164].

Про кількість скаутів-пластунів у лавах УСС може свідчити промова до старшин і підстаршин тодішнього коменданта УСС, опікуна скаутської «Молодої Січі» М. Галущинського у вересні 1914 р. перед відходом на фронт перших сотень УСС: «...вкінці годі говорити вам багато про підходженню ворога в терені або охорону перед ним, ви це, певно, добре знаєте зі своїх пластових вправ, отже цим знанням мусите заступити брак належного тепер вишколу» [6, с. 157-158]. Пласт відзначилися великою хоробрістю та відвагою у лавах УСС під час Першої Світової війни. Так, у ході боїв за гірські перевали Закарпаття, особливо відзначилися стрілецькі сотні О. Семенюка та В. Дідушка, переважно у цих сотнях служили пластуни. Командиром 3 чоти сотні Дідушка, був 17 річний гімназист та пластун із Самбора Л. Коберський, який проявив велику хоробрість у боях з російською армією, за що був нагороджений разом із сотником Дідушком, срібною медаллю хоробрості – першою бойовою відзнакою УСС. У ході бойових зіткнень з російськими військами пластуни нерідко вступали у сутичку з кубанськими козаками у лавах яких теж несли службу пластуни. Пластуни у складі УСС взяли участь у Карпатському поході в жовтні 1914 року.

У ході сторожової служби на Бескидах взимку 1914-15 рр., найбільшою професійністю відзначилися розвідувальні загони, що переважно склалися, із пластунів, зокрема М. Мінчак, Г. Трух, М. Опока, І. Кульницький та інші. На початку січня 1915 року, розпочався наступ австро-німецьких військ у складі яких були січові стрільці. Актині бойові дії розгорнулися на теренах Східної Галичини. Під час бою під горою Явірник, поблизу Лавочного у ході несення сторожової служби загинув пластун Михайло Сух [6, с. 107-108].

Підрозділи УСС, що склалися із вихованців, Пласту, були найбільш відважними частинами австрійської армії, їм доручали найскладніші завдання. В основному пластуни здійснювали розвідку ворожих позицій. У ході битви за гору Маківку найбільше, відзначилися власною відвагою четарі А. Артемович, В. Кучабський, Р. Сушко та О. Яримович, хорунжі О. Степанів, С. Яремкевич, О. Коберський, вістун М. Опока, стрілець С. Терлецький та інші. Уздовж шляху від Карпат до Серету підрозділи січових стрільців,

зазнали великих утрат, під час рукопашних боїв, зокрема в оточенні, були взяті у полон комендант сотні Семенюка А. Артимович, хорунжий О. Степанів, чотовий Квас. Під час сутичок з російськими військами на Поділлі у полон потрапив один, із засновників Пласту І. Чмола. Протягом жовтня відбувалися тяжкі бої між УСС і російською армією біля Стрипи. Де особливо відзначився вдалою атакою четар П. Франко та хорунжий сотні А. Мельника С. Яремкевич і десятник В. Білінський – останні двоє загинули та були внесені до пластового символічного куреня Залізного Хреста [6, с. 129].

Найтяжчих втрат УСС зазнав у ході битви під горою Лисоня. Зокрема, до російського полону потрапив комендант сотні В. Кучабський, з сотні Будзиновського загинули усі четарі та половина підстаршин, зокрема пластуни Ю. Соколовський та І. Максимішин. Під час бою найбільшою хоробрістю відзначилися відділ стрільці хорунжих Черника, М. Мінчак, четар О. Коберський, хорунжий Чичкевич, поручик О. Яримович. У боях під Конюхами 1 липня 1917 року загинув, внаслідок вибуху гранати, один із кращих пластунів та старшин УСС, хорунжий О. Яримович. Пізніше розпочався загальний наступ військ Центральних держав під час якого було розбито російські війська генерала Керенського. За особливі заслуги у ході наступу було нагороджено орденом німецького Залізного Хреста хорунжого В. Кліма [2, с. 65-70].

Головна Рада УСС зазначала, що «...в моменті організації Легіону УСС-ів у 1914 році Пласт дав йому все своє здібне до зброї юнацтво разом із виховниками та що пластуни в рядах УСС-ів, як старшини і стрільці були не тільки зразковими бойовиками, але й співтворцями новітньої ідеології українського вояка» [4, с. 278].

Значна частина пластунів, що воювала у лавах Січових Стрільців загинула вже під час перших боїв. Їхня відсоткова частка у складі стрілецьких сотень, була різною. Так, відповідно до даних УБУ станом на 21 січня 1915 року, частка пластунів у сотнях УСС суттєво зменшилася: так у сотні Д. Вітовського, їхній відсоток скоротився з 80 до 50 %; у сотні Дідушка скорочення складало з 90 до 40 %; в сотні Сроковського – з 40 до 25 %; Гроха – з 40 до 20 %. Тобто, ми бачимо, що загальна частка пластунів у загальному складі УСС зменшилася у двічі [2, с. 80].

Згодом частина пластунів-стрільців, що потрапила до російського полону у 1917 році сформують Галицько-Буковинський Корпус Січових Стрільців, який стане найбільш боєздатним підрозділом в армії УНР, до складу корпусу увійшли старшини УСС, зокрема Р. Сушко, В. Кучабський, І. Чмола, Ф. Черник, В. Семенець, І. Лизанівський. За умовами Берестейського мирного договору німецькі та австрійські війська надали допомогу у звільненні території УНР від більшовицьких військ. У складі союзницьких армії перебували, також підрозділи УСС до яких приєднався Галицько-Буковинський Корпус Січових Стрільців [6, с. 223-225].

Пластуни взяли активну участь у подіях Листопадового Зриву, що відбувся 1 листопада 1918 року, який зумовив утворення Західно-Української Народної Республіки – ЗУНР. Безпосереднім організатором та керівником даної події став колишній очільник Станіславського Пласту та старшина УСС, майбутній Державний Секретар Військових Справ ЗУНР – Д. Вітовський. Було організовано таємний Центральний Військовий Комітет, який здійснював підготовку повстання. До його складу увійшли частина стрілецької старшини - колишні пластуни Н. Гірняк, Д. Палії, а також безпосередньо сам Вітовський на одному, із засідань комітету брав участь, один з засновників Пласту І. Чмола, що на той час був полковником Січових Стрільців, його було запрошено з метою домовитися про підтримку повстання з боку стрільців, але на в реальності допомоги від Галицько-Буковинського корпусу січових стрільців, учасники Листопадового Зриву не отримали, через антигетьманське повстання головного отамана військ УНР С. Петлюри. Тому, основною рушійною силою повстання, стали загони майбутньої Української Галицької Армії – УГА, що формувалася, із бійців УСС та пластунів, що досягли 16 річного віку, пластуни які були молодшими віком, виконували кур'єрські та розвідувальні завдання напередодні та під час повстання [7, с. 46].

У середу 30 жовтня, хорунжий Д. Палій в Пластовому домі, передав наказ пластунам, від Українського Військового комітету: розвідати розташування частин австро-угорської армії, що дислокувалися у Львові та околицях, розміщення казарм та складів, із озброєнням. Нанести отриману інформацію на мапу та передати її Д. Палію до 6 вечора 31 жовтня, пластуни успішно виконали дане завдання, про це свідчать, зокрема спогади пластуна В. Горбая, який разом із пластуном М. Сухим позначили на мапі військові окопи, а в с. Сокільниках знайшли австрійські гармати, які потім були використані в боях за Львів. О 20:00 годині того ж дня відбулася у Народному Домі зустріч пластунів з очільником Пласту О. Тисовським, на ній він повідомив пластунам, що: «Завтра у Львові буде історичний день – відновлення Української державної незалежності» [1, с. 233-235].

Також, в Листопадовому повстанні узяли участь колишні старшини УСС, чий загони були передислоковані до Східної Галичини та Північної Буковини, зокрема: В. Клим, О. Степанів, П. Франко, Г. Трух, Д. Пеленський та інші. Протягом першого дня боїв зупинили просування поляків з околиць Львова до центральних районів міста. Проте закріпитися у місті українцям не вдалося, через ряд об'єктивних причин, зокрема: польські загони мали активну підтримку своїх співвітчизників, що становили половину населення тодішнього Львова. Крім того підрозділи УГА, незважаючи на допомогу пластунів погано орієнтувалися в місті. Власне самих пластунів на момент Листопадового Зриву було небагато, адже на той час у Львові діяв лише один пластовий гурток при Академічній гімназії, але через епідемію іспанки (грипу), переважна більшість гімназистів перебувала по домівках, де взяли активну участь у встановленні української влади на місцях. Так, у Самборі колишній пластун, а тепер хорунжий січових стрільців М. Савчин під час літньої відпустки організував військову підготовку для учнів місцевих гімназій та шкіл, дані навчання відбувалися за вказівкою Української Народної Ради у Львові, представником якого у Самборі була О. Степанів [5, с. 104].

Найбільшу активність пластуни виявили у ході переходу влади в українські руки у Стрию, де військовий комітет зібрав 1100 бійців, 40 старшин та 33 пластуни. За зазначає історик, пластун та учасник визвольних змагань Лев Шанковський, гурток «Сови» стрийського пластового коша «...був одною з небагатьох «реальних» наших сил, що на них розраховувала Українська Національна Повітова Рада, коли задумувала 1.XI.1918 р. перебрати владу в повіті. З цією метою вже в жовтні 1918 р. почалися в гуртку особливі зайняття, які мали нас до цього завдання приготувати» [1, с. 37]. Під час підготовки до повстання стрийські пластуни 7 жовтня провели поіменну присягу, окрім того власноруч добували зброю для участі у повстанні, навчалися стрільбі. У ніч з 31 жовтня на 1 листопада пластуни передавали зброю що у них зберігалася учасникам повстання і самі взяли у ньому участь під керівництвом українських старшин австрійського гарнізону що дислокувався поблизу Стрия. Силами пластових та стрілецьких сотень вдалося захопити поштове відділення, телеграфну станцію. Залізнична станція була взята під контроль сотнею Колодницького, де служив Шанковський та решта стрийських пластунів. Дана сотня була найбільш вмотивована та дисциплінована, тому її було довірено охорону залізничної та телефонної станції, патрулювання вулиць, здійснення розвідувальної діяльності та багато інших важливих завдань.

У Терабовлі військовій комендатурі допомагав загін із 10 пластунів, під керівництвом Я. Мохнацького, вони роль кур'єрів Дієвого комітету, що здійснював владу після повстання, заарештувала команду австрійських жандармів, котрі намагалися чинити спротив повстанцям. Безпосередньо у повстанні приймали участь усі пластуни що мешкали у Терабовлі та його навколишніх селах. Як зазначалося вище багато пластунів, що були січовими стрільцями, а згодом пішли служити в армію УНР та УГА. Так після того як поляки зайняли Львів, пластуни виконували функції зв'язкових між фронтом та Львовом, ризикуючи життям передавали важливу інформацію ризикуючи власним життям [1, с. 6].

Після початку польсько-української війни старші пластуни поповнили лави УГА, молодші сформували загони самооборони на місця. Так, у Тернополі Студентською сотнею,

її очолював проф. І. Галушинський, що керував пластовим осередком у Тернополі напередодні війни. Військову підготовку для бійців загону проводили січові стрільці, що після закінчення війни, повернулися до дому та погодилися здійснювати навчання гімназійної молоді по користуванню вогнепальною зброєю. Загалом до складу сотні входило 120 осіб, з них учнів старшого віку направляли охороняти важливі об'єкти. У складі УГА налічувалося декілька пластових чот, загалом у лавах Української Галицької армії налічувалося, близько 2000 пластунів, переважно це ті хто на початку Першої Світової війни вступили до лав УСС [6, с. 57]. Величина ролі пластунів у визвольних змаганнях не у кількості, а в якості кожної окремої особистості. Так, П. Франко став піонером авіації Галичини і його референтом в УГА, якого Головний Отаман Армії УНР С. Петлюра іменував полковником авіації.

Висновки. Пласт – це українська скаутська організація, яка сприяє всебічному фізичному, моральному та патріотичному вихованню дітей та молоді. Попри те, що пласт не є суто мілітарною організацією, пластуни відіграли важливу роль у формуванні Легіону січових стрільців, адже один із них І. Чмола став заступником Головної управи УСС. Після початку Першої Світової Війни у лави січових стрільців було мобілізовано усі члени Пласту, що досягли 16 років. Спочатку сотні УСС несли сторожову службу та проводили розвідку. Під час війни стрілецькі сотні що склалися з пластунів відзначилися великою хоробрістю та мужністю в боях. Також пластуни відіграли вагомую роль у перебігу Листопадового Чину 1918 року.

Джерела та література

1. Ганкевич Л. Ю. Перші дні польської окупації у Львові 1918 року. Наш Світ. 25 лютого 1961. ч. 2 (93). С. 6.
2. Гнатевич Б. П. Українські Січові Стрільці. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.). Львів, 1992. Видання 4-те. С. 706.
3. Горбай В. 1 листопада 1918 // Гуцуляк М. Перший Листопад 1918 року на Західних Землях України. – Київ, 1993. С. 232–235.
4. Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців. Львів. Вид. Червона Калина. 1936. С. 375.
5. Литвин М. Р., Науменко К. Є. Історія ЗУНР. Львів, 1995. 362 с.
6. Ріпецький С. Українське Січове Стрілецтво. Червона Калина Нью-Йорк, 1956. 357 с.
7. Тисовський О. З юних літ Українського Пластового Уладу. Пластовий шлях. Мюнхен, 1951. ч. 7. С. 30-49.
8. Участь пластунів у Листопадовому Зриві. Пластовий шлях. 1996. ч. 4 (112). С. 41.
9. Шерш. Ідея служби Батьківщині в українським пласті в її суті й істор. Розвої. Вогні. 1937. ч. 7 (56). С. 157-165.

References

1. Hankevych L. The first days of the Polish occupation in Lviv in 1918. Our World. February 25, 1961. part 2 (93). P. 6.
2. Hnatevych B. Ukrainian Sich Riflemen. History of the Ukrainian army (from princely times to the 20s of the twentieth century). Lviv, 1992. 4th edition. P. 293-356.
3. Horbai V. November 1, 1918. Hutsulyak M. The First November 1918 in the Western Lands of Ukraine. Kyiv, 1993. P. 232-235.
4. Dumin O. History of the Legion of Ukrainian Sich Riflemen. Lviv. Chervona Kalyna Publishing House. 1936. P. 375.
5. Lytvyn M.R., Naumenko K.E. History of the ZUNR. Lviv, 1995. 362 p.
6. Ripetskyi S. Ukrainian Sich Riflemen. Chervona Kalyna New York, 1956. 357 p.
7. Tysovskiy O. From the young years of the Ukrainian Plast Government. Plast Way. Munich, 1951. part 7. P. 30-49.
8. Participation of Plast members in the November Uprising. Plast way. 1996. part 4 (112). P. 41
9. Shersh. The idea of service to the Motherland in the Ukrainian Plast in its essence and historical development. Lights. 1937. part 7 (56). P. 157-165.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Шандор Фьольдварі ГРОМАДЯНСЬКИЙ РОЗВИТОК ЯК КОРИНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СВОЄРІДНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ — ПРАВОСЛАВНІ БРАТСТВА У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОНФЕСІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	3
Микола Романчук, Руслан Пальчевський УЧАСТЬ ПЛАСТУНІВ У СКЛАДІ УКРАЇНСЬКОГО ЛЕГІОНУ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ (1914-1918 РОКІВ).....	8
Іван Пушук ТРАГЕДІЯ ЧЕСЬКОГО МАЛИНА ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ СУСІДІВ: УСНОІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	13
Віктор Іванчук, Валентина Добровичинська УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ РІВНОГО У ВІДЗНАЧЕННІ ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ (1941–1944 РОКІВ).....	22
Руслан Сіромський «ОБЕРГТИ ВІД НЕБАЖАНИХ КОНТАКТІВ»: ПОВОЄННІ ПОЇЗДКИ ПЕТРА КРАВЧУКА В ЗАХІДНІ ОБЛАСТІ УРСР.....	25
Олександр Дмитрук, Валерій Шеретюк ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»	31
Оля Сорочинська ЗОВНІШНІ ВІДНОСИНИ ТА МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ В МОВАХ ВІЙНИ	38

РОЗДІЛ II ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Олег Озимчук АНАЛІЗ ВПЛИВУ РИМСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ НА СУСПІЛЬСТВО В ПЕРІОД ІМПЕРІЇ.....	45
Олег Озимчук, Катерина Джумаєва ПОВСТАННЯ ХЕРЕВАРДА УЕЙКА (1070-1071) В АНГЛІЙСЬКОМУ КОРОЛІВСТВІ.....	52

Олег Озимчук, Юлія Остапчук ОСОБИСТИЙ ВПЛИВ АЛЕНОР АКВІТАНСЬКОЇ НА ЗАГОСТРЕННЯ АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКИХ ПРОТИРІЧ В XII – НА ПОЧАТКУ XIII СТОЛІТЬ.....	60
Ольга Арама МОЛДАВСЬКО-ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКІ ВІДНОСИНИ В ПЕРІОД КРИЗИ В ОСМАНСЬКІЙ ІМПЕРІЇ (1510-1512)	68
Galina Costețchi MOLDOVA'S RELATIONS WITH POLAND DURING THE CRISIS MILITARY-POLITICAL FROM 1648-1674.....	73
Юрій Андрощук НАЦІОНАЛІЗМ ЯК РУШІЙНА СИЛА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ: ДОСВІД СЕРЕДИНИ XVII - ПОЧАТКУ XIX СТ.....	85
Анастасія Ковальчук, Руслан Постолюк БАЛКАНСЬКІ КРАЇНИ У ВЕРСАЛЬСЬКІЙ СИСТЕМІ МИРНИХ ДОГОВОРІВ.....	91
Володимир Сухий, Ольга Сєверова ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В АНГЛІЇ.....	99
Степан Синяк, Наталія Плюта РОЗВИТОК ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ПРЕСИ У США В XX СТ.	102
Марія Микосянчик БОРІТЬБА «НЕГАТИВНИХ» ХРИСТІЯН З НАЦІОНАЛ- СОЦІАЛІСТАМИ В ПЕРІОД ТРЕТЬОГО РЕЙХУ	109
Владислав Кладько, Інна Мартинчук ФАКТОРИ ПРОТИСТОЯННЯ МІЖ ІНДІЄЮ ТА ПАКИСТАНОМ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XX СТОЛІТТЯ.....	115
Катерина Таєр-Ульянова ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРОТИБОРСТВО МІЖ СРСР І США В ПЕРІОД «ХОЛОДНОЇ ВІЙНИ»	121
Інна Вівчар ВПЛИВ КУЛЬТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ: АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ.....	127
Владислав Климовець, Інна Мартинчук ПОЗИЦІЯ США ЩОДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В 2014-2022 РОКІВ.....	133
Оксана Кундеус СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНИ.....	141

Іван Колінько
ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕСУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОГОВОРУ
ПРО КОЛЕКТИВНУ БЕЗПЕКУ (ОДКБ) У ХРОНОЛОГІЧНОМУ ПОРЯДКУ149

Олег Санжаревський
ПОРІВНЯННЯ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ ТЕРОРІСТИЧНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ ІДІЛ ТА ТАЛІБАґУ: ІДЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ156

РОЗДІЛ ІІІ

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРІОГРАФІЯ ТА КУЛЬТОРОЛОГІЯ

Андрій Слесаренко
ІВАН ФРАНКО ПРО ОДИНАДЦЯТИЙ КОНГРЕС СХОДОЗНАВЦІВ 1897 РОКУ165

Роман Михальчук, Оксана Пальчевська
ДОКУМЕНТИ З ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ ЄВРЕЇВ МІЗОЧА: ФОРМИ
ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА ЗБЕРІГАННЯ НА ПРИКЛАДІ МІЗОЦЬКОЇ
БІБЛІОТЕКИ168

Володимир Харчук
ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ172

Володимир Грицишин, Марія Грицишина
РОЛЬ ПОСТНЕОПАТРИСТИКИ В МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИНАХ
СЬОГОДЕННЯ177

Віталій Ігнат'єв
ІСИХАЗМ ТА САКРАЛІЗАЦІЯ В ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ ТА ДЕРЖАВИ.....180

Юрій Ліннік
ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ186

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....194

ЗМІСТ.....196

ISSN 2519-1942

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

ВИПУСК 35

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Лариса Федорук**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 30.11.2023 р. Папір офсетний.

Гарнітура «Times New Roman».

Наклад 300. Зам. № 254/1. Ум. друк. арк. 11,19.

ISSN 2519-1942

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 35. Рівне, 2023. 199 с.

УДК 94(477) + 94(100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023